

VEDLEJŠÍ VÝDĚLEČNÁ ČINNOST A „PŘEHLED O PŘÍJMECH A VÝDAJÍCH OSVČ“

RENATA DOSKOČILOVÁ

„Přehled o příjmech a výdajích osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)“ za daný kalendářní rok (dále jen „Přehled“) je třeba vyplnit správně. Po podání řádného Přehledu lze případnou opravu (dle § 15 odst. 2 a 3 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů) provést pouze opravným Přehledem, jehož účinky nastávají až od data jeho podání. V opravném Přehledu je třeba nejen zaškrtnout označení opravného přehledu, ale i vyplnit na str. 2 tiskopisu datum zjištění změny a její důvod.

VČASNÉ OZNÁMENÍ ZÁKONNÝCH DŮVODŮ PRO VÝKON VEDLEJŠÍ SVČ

Zvýšenou pozornost by měla vyvolat již část C. Přehledu, kde je třeba označit, zda byla vykonávána hlavní či vedlejší samostatná výdělečná činnost (dále jen „VSVČ“) a ve kterých měsících. Zároveň je nutné uvést správný údaj o počtu měsíců, v nichž je samostatná výdělečná činnost vykonávána (v části E. Přehledu). Údaje v části C. a E. Přehledu musí být ve shodě.

Samotný fakt, že OSVČ má některý ze zákonných důvodů pro výkon VSVČ, neznamená, že bude automaticky zařazena do evidence jako OSVČ vykonávající VSVČ. Důvod výkonu VSVČ je možno oznámit místně příslušné správě sociálního zabezpečení kdykoliv v průběhu roku, nejpozději však na Přehledu za kalendářní rok, ve kterém chce být OSVČ považována za vykonávající VSVČ. **Při dodatečném oznámení výkonu VSVČ není možné respektovat změnu charakteru činnosti pro kalendářní rok, za který OSVČ již podala Přehled.**

Důvody pro výkon VSVČ jsou přesně dány § 9 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Za důvod pro výkon VSVČ nelze považovat sирotčí důchod, vdovský důchod, výsluhový důchod ani tzv. „předdůchod“ (dávka z penzijního připojištění), jak bývá někdy klienty chybně uváděno. Kolonku „Nezapařitřenost dítěte podle ustanovení § 20 odst. 4 písm. a) citovaného zákona“, lze zaškrtnout v případech, kdy OSVČ při výkonu samostatné výdělečné činnosti studuje a je mladší 26 let, případně jí bylo 26 let až v kalendářním roce, za který vyplňuje Přehled.

DŮLEŽITÉ POLOŽKY PŘEHLEDU

V další části je důležité správné vyplnění **daňového základu** – byt by daňový základ představoval 0 Kč, je třeba tento údaj přesně napsat do Přehledu (rozhodně nelze tuto kolonku vynechat nebo jen proškrtnout). Podává-li OSVČ na finanční úřad daňové přiznání, přepíše částku daňového základu z výkonu samostatné výdělečné činnosti. Má-li samostatnou výdělečnou činnost zároveň s pracovním poměrem, do Přehledu uvede pouze daňový základ ze samostatné výdělečné činnosti (nikoliv celkové

příjmy z výkonu samostatné výdělečné činnosti sečtené s příjmy z pracovního poměru).

Byla-li v kalendářním roce vykonávána po část roku hlavní samostatná výdělečná činnost a po část roku VSVČ, stanoví se příjem z VSVČ tak, že se příjem, dosažený v kalendářním roce, vydělí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla vykonávána jak hlavní, tak vedlejší samostatná výdělečná činnost a výsledná částka se vynásobí počtem měsíců výkonu VSVČ.

Dostáváme se k dalšímu důležitému řádku Přehledu, kterým je **vyměřovací základ**. Zda bude vyměřovací základ stanoven i pro období výkonu VSVČ, závisí na výši daňového základu. Vyměřovací základ pro odvod pojistného bude OSVČ stanoven ze zákona v případě, že její daňový základ za kalendářní rok, případně za období výkonu VSVČ v daném roce dosáhne rozhodné částky. Rozhodná částka se stanovuje pro každý kalendářní rok nově a v **roce 2016 činí 64 813 Kč**. Za každý kalendářní měsíc, ve kterém nebyla vykonávána VSVČ, se odečte 5 402 Kč. Jestliže daňový základ za rok 2016 dosáhne rozhodné částky, bude stanoven vyměřovací základ ve výši jeho 50 % nebo ve výši minimálního (dílčího) vyměřovacího základu (součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu pro VSVČ a počtu měsíců výkonu VSVČ). Pojistné se zaplatí z vyššího z obou uvedených vyměřovacích základů.

PŘÍKLAD

OSVČ po 7 měsících vykonávala vedlejší výdělečnou činnost. Její daňový základ činí 39 000 Kč.

Pro výkon VSVČ po dobu 7 měsíců se stanoví rozhodná částka následovně: $64\,813\text{ Kč} - (5\,402\text{ Kč} \times 5) = 37\,803\text{ Kč}$. Tato částka již založí účast na pojištění.

Má-li OSVČ daňový základ za 7 měsíců výkonu VSVČ např. 39 000 Kč, bude vypočtený vyměřovací základ stanoven ve výši 19 500 Kč (tedy $39\,000 \times 0,5$). Minimální vyměřovací základ pro OSVČ vykonávající 7 měsíců VSVČ, jejíž daňový základ dosáhl rozhodné částky, činí 18 907 Kč, vypočtený vyměřovací základ je tedy vyšší, do kolonky minimální vyměřovací základ uvede tato OSVČ částku 19 500 Kč. Pojistné z této částky činí 5 694 Kč ($19\,500 \times 0,292$).

Dosáhl-li daňový základ rozhodné částky, vzniká OSVČ povinná účast na pojištění v roce 2016, tzn. povinnost zaplatit pojistné i za období výkonu VSVČ za rok 2016. Zároveň bude OSVČ povinná platit zálohy na pojistné od měsíce, ve kterém podala (měla podat) přehled za rok 2016, a tato povinnost bude trvat až do měsíce předcházejícího měsíci, ve kterém bude (měl by být podán) Přehled za rok 2017.

Je-li důvodem pro posouzení samostatné výdělečné činnosti jako vedlejší přiznání předčasného starobního důchodu v roce 2016 a daňový základ za období výkonu VSVČ dosáhne rozhodné částky, zanikne nárok na výplatu předčasného důchodu a neoprávněně vyplacené dávky důchodu (za měsíce výkonu VSVČ v roce 2016) budou vymahatelným přeplatkem.

NEDOSAŽENÍ ROZHODNÉ ČÁSTKY

Jestliže při výkonu VSVČ daňový základ nezakládá povinnou účast na důchodovém pojištění, tedy nedosáhne výše uvedené rozhodné částky, je na rozhodnutí každého,

zda se chce dobrovolně přihlásit k důchodovému pojištění z titulu OSVČ pro tento kalendářní rok (např. je-li poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu I. či II. stupně nebo studentem, není z tohoto titulu důchodově pojištěn). Následně tak vyplní Přehled:

- a) **OSVČ chce být důchodově pojištěna** – na str. 2 v části J. Přehledu zaškrtně políčko ANO, že se chce přihlásit k důchodovému pojištění, a v části E. vyplní minimální vyměřovací základ, který nemůže být nižší než minimální vyměřovací základ stanovený pro daný kalendářní rok při výkonu VSVČ, tj. *pro rok 2016 částka 32 412 Kč, přičemž za každý měsíc, ve kterém nebyla VSVČ vykonávána, se odečte 2 701 Kč*. Určený vyměřovací základ si může OSVČ povýšit.
- b) **OSVČ nechce být účastna důchodového pojištění** – vyplní tedy do kolonek pro vyměřovací základ vypočtený, minimální i určený 0 Kč a v části J. Přehledu zaškrtně políčko NE.

V případě Přehledu s částečným výkonem VSVČ, kdy daňový základ nezakládá povinnou účast na důchodovém pojištění a částečným výkonem hlavní samostatné výdělečné činnosti (u kterého je ze zákona důchodové pojištění povinné), máme opět dvě možnosti:

- a) **OSVČ chce být účastna důchodového pojištění i po dobu výkonu VSVČ** – vyplní dle pokynů k Přehledu vyměřovací základ a na 2. str. Přehledu zaškrtně políčko ANO, že se chce přihlásit k důchodovému pojištění;
- b) **OSVČ nechce být účastna důchodového pojištění po dobu výkonu VSVČ** – vyplní pouze vyměřovací základ vypočtený, minimální i určený pro měsíce výkonu hlavní samostatné výdělečné činnosti, pro vedlejší činnost uvede nuly a v části J. Přehledu zaškrtně políčko NE.

Chce-li být OSVČ důchodově pojištěna již v průběhu roku, je to samozřejmě možné, v tomto případě je třeba se k důchodovému pojištění přihlásit prostřednictvím tiskopisu „Příhláška OSVČ k účasti na důchodovém pojištění“ již v průběhu daného roku (zakládá povinnost platit zálohy na pojistné).

Doba, po kterou jsou osoby vedeny jako samostatně výdělečně činné, ale za kterou si nezaplatily pojistné na důchodové pojištění, protože se dobrovolně k účasti nepřihlášely, není dobou důchodového pojištění a nezapočítává se pro nárok na starobní důchod.

Pokud si OSVČ není jista, zda vše v Přehledu spočítala správně, doporučujeme používat oficiální tiskopis ČSSZ „Přehled o příjmech a výdajích OSVČ“, který je k dispozici na adrese <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/osvc.htm>. Ten podporuje snadné vyplnění automatickými výpočty a kontrolami výsledků se zadanými údaji. Vyplnění tiskopisu není podmíněno přihlášením se do systému datových schránek.

Správně vyplněný Přehled stačí už jen **podepsat** a zaslat příslušné správě sociálního zabezpečení.

Kontakty na příslušná pracoviště správy sociálního zabezpečení naleznete na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/kontakty>.

Autorka článku je metodičkou sociálního pojištění OSVČ ČSSZ.

